

Theunis Louis Botha is in Rusape Rhodesië gebore op die twee-en- twintigste Januarie 1923 as die jongste van 8 kinders. Hy was die seun van Andries Botha en Johanna Katrina Wilhelmina Strydom, wat beide van Natal afkoms was.

Andries Botha en sy vrou was as egpaar deel van die bekende Moodietrek vanaf die Vrystaat na Suid-Rhodesië in 1894. Met hierdie trek het hulle in Umtali in die berggedeelte op die Oosgrens van Rhodesië met Mosambiek gevestig. As egpaar het hulle Cecil John Rhodes persoonlik geken en hy het hulle met sy besoeke aan Umtali ook besoek. Andries Botha en twee van sy swaers het teen die opstandelinge in die Mashonarebellie geveg. Andries het 'n bestaan gemaak uit transportry en die bou van beeskrippe. Hulle het in 1938 na Salisbury toe getrek.

Theunis het in Marandellas laerskool toe gegaan en hoërskool in Salisbury in die bekende Prince Edward skool. Hy was baie sportief. Hy het in krieket sowel as in rugby in die skool se eerste span gespeel. In rugby het hy vir die Mashonalandspan Provinsiaal gespeel.

Die Tweede Wêreldoorlog het diep ontwrigtend op die Rhodesiese gemeenskap ingegryp. Theunis was maar sestien jaar oud met die uitbreek van die oorlog. Hy is opgeroep om vir die Engelse teen Duitsland te gaan veg. Hulle was as Afrikaners nog in die rou van die Tweede Vryheidsoorlog se verlies. Dit was vir Theunis ondenkbaar dat hy as Afrikaner vir die Engelse moes help oorlog voer teen die Duitsers. Theunis is daarom tydens die oorlogsjare geïnterneer en het deur hierdie verset ook sy burgerskap van Rhodesië verloor.

Hierdie internering het sy en die ander se karakter gewys en het hulle identiteit as Afrikaners lewenslank gevorm. Hulle moes paaie met pik en graaf bou as vernedering. Hulle het dit egter hulle trots gemaak. Hulle het vir hulle 'n eenheidsvlag gemaak, die Suikerbossievlag met 'n byl, 'n pik en 'n graaf wat die binne-speke van 'n ossewawiel gevorm het met die Letters SB, vir Suikerbossie, binne die speke. Die leuse was "Eendrag" wat na die ou Transvaalse slagspreuk "Eendrag maak mag" verwys het en bokant die wawiel was die twee hande wat groet van die FAK uitgebeeld het. Hierdie vlag is elke oggend voor hulle gaan werk het gehys het en elke aand weer gestryk het met 'n erewag.

Die name van die geïnterneerdes op die vlag is: "Basson R, Becker N, Beukes, Bezuidenhout J, Blignaut J, , Botha AJ, Botha C, Botha PJ , Botha TL, Brits P, van Biljon N, van den Berg A, van den Berg B, van Blerck, Coetsee HS, Coetsee M, Conradie, Coomans J, Cremer K, Divini SI, Durandt P, Erasmus H, Foord J, Herbst C, van Heerden d, Joubert G, Joubert H, Kirton M, Kotze G, de Klerk TC, de Klerk WA, Lambrecht J, Loubser A, van der Merwe C, Pretorius BG, Pretorius BE, Pretorius P, Olivier, Roussouw M. Roussouw P, Schoonveldt J, Serfontein JB, Serfontein TE, Smit J, Smit H, Snyders F, Steenkamp J, Steyn CJ, Steyn P, Stols C, Stopforth J, Strydom N, van Tonder J, Verbeeck D, Vermaak, Viljoen G, van Vuuren L, Wasserman S, Welman JCA.

Theunis het hierdie vlag lewenslank bewaar. Hulle het ook die Suikerbossielied as eenheidslied gehad.

“Het julle gehoor van die Arbeids Korps,
Soos die Engelsman praat is ons gemors,
Maar wag totdat ons die Vierkleur hys,
dan sal ons gou-gou vir ou Huggins wys

Koor.

Arbeids Korps ’n harde klomp kêrels
Arbeids Korps nie die die Rooies bang,
Arbeids Korps van die grootste tot die kleinste
Is ons vasberaad om tot die eind’ te staan

Die hele speletjie het so begin
England wil hê dat ons moet haar oorlog wen
Maar daar het sy haarself sleg verneuk
Want die Eeu van onreg sal ons nooit vergeet

“n Onderhoud met ou Brigadier Day
Hy sê “We’ll take your Civil rights away”
Hy kan dit maar neem sê ons toe kwaad
Want burger regte het ons nooit gehad

Hunters road was ons eerste kamp
Hard het ons regering daar haar kop gestamp
Pleks van paaie maak was dit ’n brouery
Van die ergste tipe wat jy ooit kan kry.

Op N’komo vliegveld was die kwaad versterk,
’n Potjie brug was die dag se werk.
Maar waar was julle toe ou Pork Chops land,
Toe was die kêrel sommer klaar astant.

Dieselfde middag op verkeerde tyd
Het hy ons vark sosaties met gewels gegryp,
En daarna vir hoofkwartier gaan bel,
Die Boere is in opstand “Can you come like ... H”

Ou Brigadier Day kom in volle mag,
om een-en-dertig Suikerbossies te oormag,
Pantser motors met soldate reg,
om ongewapend Suikerbossies te beveg.

Ons Suikerbossievlag is afgeruk,
Ses maande C.B. sê hy ongeskik,

Daar het Demokrasie toe 'n punt bereik,
So sal ons maar met ons storie sluit.

Op Grand Reef stasie moes ons pale laai,
Nat van die sweet voordat die haan nog kraai,
Vir 'n halfkroon 'n dag en jou kos daarby,
So moes ons al onder die Rooies ly.

Wag hiers weer 'n boodskap van ou Brigadier Day
Hy sê hiers weer 'n kans om jul te vry,
Maar daar ruik die suikerbossies lont,
Ons wis ons is nodig vir die tweede front.

Op 25 Junie moes ons dan vertrek,
Die boere is gewillig en nie meer gek,
So word die propaganda oor ons dan versprei,
Maar ons vriende wis die waarheid dat ons hier gaan bly.

Om kwart oor vier namiddag het ons reggestaan,
Maar daar beslis geweier om verder te gaan,
Die Opperkommander van die leermag,
Die dreig ons toe met praatjies van twee jaar tronkstraf.

Een en veertig manne in die tronk gestop,
Begelei, en bajonette wat jou hart laat klop,
Boertjie se kind sal nou moet ophou lol,
Want die Engelsman se senuwees is skoon op hol.

Een en veertig dae in die gevangenis,
Met oorweldigende getuies was ons lot beslis,
Maar rooies 't nie gereken op ons advokaat,
dr. Dönges gee beskrywing van 'n Boere Hart.

Kaptein Cooper in die wind geslaan,
Sy kopvel roer onstuimig en wil nie stilstaan,
Sy ore hardloop reisisies, nou eers hot en dan haar,
Soos die afgebreekte modderskerms van 'n kar.

Die ander offisiere het dit swaar gevind,
Om hul getuienisse voor die dag te bring,
Want dr. Dönges gooi dit gou vankant,
En beweer hul ly aan te kort van gesonde verstand.

Ja nou moet ons die storie tot 'n einde bring.

En hard is die verskeuring van ons vriendekring,
Maar vir al die Afrikaners waar die hart regstaan,
Is daar 'n skoongekapte paadjie wat hy langs kan gaan.

Na die oorlog in 1945 het hy as twee-en-twintigjarige jongman begin boer as assistent vir tannie Muller op Inyazura. Hier het hy bedrewe geraak met tabakboerdery. Tabakboerdery het Theunis se lewensnering geword.

Vyf-en-twintig jaar oud is hy op die negentiende Oktober 1947 getroud met Elisabeth Magrieta Welman, gebore 11.09.1927 as een van ses kinders. Elize is in Gutu in Rhodesië gebore. Haar Pa, Anthonie Christiaan Frederig Welman is gebore Vrystater. Haar ma was Martha Magdalena du Toit, 'n Kapenaar. Die Welmans het as sendelinge na Rhodesië gekom. Tydens Elize se kinderjare was hulle deel van die sendinggemeenskap op Morgenster. Ma Welman was veral bekend as sendeling. Haar opvoeding in hierdie sendingtradisie het Elize se karakter gevorm as mens wat regsinnig, beginselvas, gedissiplineerd en kerkvas was

Uit Theunis en Elize se huwelik is vier kinders gebore, Mariana, Andries, Annelize en Riëtte. Theunis wou 'n selfstandige boer wees. Sy eerste eie plaas was Evanston in Hartley distrik. Dit was moeilike jare gewees. Hy het baie vertel hoe hy duiwe geskiet het vir hulle om vleis vir hulle te voorsien.

Terwyl sy seun Andries so vier jaar oud was, het hulle in 1955 na Marandellas verhuis en saam met sy suster se seun geboer met bees en tabak. Dit het nie so goed gewerk nie en hy het toe getrek na Stoneygate. Die plaas Stoneygate was vyf kilometers van die vorige plaas Evanston. Later, nog steeds op Evanston, het Theunis Stoneygate opgegee en net op Evanston geboer. Later het hy nog plase bygekoop, Kintra en Roderna. Alles saam so 4340 hektaar.

Daar was net een huis op Evanston waar hulle gebly het. Later jare het hulle 'n groot huis gebou en soontoe verhuis. Hulle dogter Mariana en haar man Kobus Joubert het toe in oorspronklike huis ingetrek. Mariana se man Kobus het toe vir Theunis geboer. Sy seun Andries het in 1970 homself as diesel werktuigkundige bekwaam. Hy is in 1974 met Tina Combrink getroud en het dadelik gaan boer. Theunis het vir hul ook huis gebou op die plaas. Kobus het tabak gedoen en Andries katoen, mielies en beeste.

Vanaf 1957 het Theunis en Elize welvarende boere geword.

Theunis en Elize was gesteld om hulle kinders Afrikaans groot te maak. Die druk in Rhodesië om te verengels was deurentyd. Dit het hulle keuses vir skoolopvoeding bepaal. Elize het so vir die eerste 2 jaar vir haar kinders tuisonderrig gegee maar later het hulle met die Pickston mynbus na Hartley laerskool toe gery. Mariana en Andries is later Bothashof hoërskool toe. Dit was 'n NG kerkskool. Annelize was ook in Bothashof vir haar laerskoolloopbaan maar vir hoërskool is sy Pretoria CR Swart toe. Riëtte is na Gatooma Jamesonskool toe. Die kinders was almal in koshuise gewees.

In 1965 is die Viljoen gesin in Rhodesië vermoor. In die Bothafamilie se gemoed was dit 'n keerpunt in hulle gemeenskap se geskiedenis. Die terroristeoorlog sou die Bothagesin se hele lewenskoers sou verander. Die hele Bothagesin sou in Suid Afrika 'n nuwe heenkome gaan soek het, behalwe Kobus en Mariana Joubert wat probeer het om onder die Mugabe bewind die land te help opbou en lojaal te wees onder die nuwe regering. Hulle was later jare deur die jeugbendes van Mugabe eers van hulle plaas Scotsdale verdryf en toe hulle weer teruggekeer het, is Kobus in 2010 deur hierdie jeugbendes vermoor.

Andries het reeds in 1969 sy 9 maande weermagdiens gedoen. Vanaf 1969 het die terroristeoorlog binneland toe gekom.

Die Bothas het hulle vir die ergste begin voorberei. In 1978 het Theunis en Kobus besluit dat Theunis solank na die buiteland moet trek, terwyl Andries en Kobus op Evanston sou bly boer, omdat mens nie geweet het wat kan gebeur nie. Op hierdie wyse wou hulle probeer om van hulle geld van Rhodesië na Suid- Afrika te probeer skuif. Die sanksies teen Rhodesië het hulle besluite sterk beïnvloed.

Attie Knoetse wat toe in Levubu geboer het, het vir Theunis in Marandellas op die plaas Sandra Estates geboer. Hy het Rhodesië verlaat en hom op Levubu gevestig. Theunis en Attie het al die jare met mekaar kontak gebou. Met sy kuiers by sy vriend Attie het Theunis altyd die wens uitgespreek om in Levubu te kom boer.

In 1978 het Theunis en Elize met R600.00 in hulle sak, hulle meubels en 'n Citroen motor in Levubu aangekom en in 'n rondawel op die plaas Beaufort gedeelte 12 ingetrek. Baie van hulle meubels moes hulle by Johan en Hettie Koekemoer stoor. Hulle kon ook 'n ploeg en skoffel deur die grns na Sa toe kry. Hulle moes as welvarende boere uit Rhodesië in SA weer van vooraf begin met 'n nuwe lewe nou op net 106 hektaar. Attie het daardie tyd die plaas gehuur van Dr Scholz (Beaufort deel 12). Hy het sy huur oorgegee aan Theunis.

Theunis het besluit hy wil met tabak boer want dit is wat hy ken. Attie het Theunis eers gehelp ploeg en plant en toe gehelp om trekker te koop. Hy het begin tabakplantjies maak want die Potgietersrus Tabak Koöperasie wou aanvanklik nie vir hom help nie. Later toe hulle sien wat hy weet en hoe goed hy boer, het hulle gehelp.

Theunis en Elize het in dieselfde jaar, 1978, in Levubu aangekom as die Uys leraarsegpaar.

Elize was sendingkind van Morgenster. Sy het al die jare in al die gemeentes klavier of orrel in kerk gespeel en ook koor afgerig. Die Welman kinders was almal lief vir sing. Sy was in Rhodesië ook betrokke met vrouediens. Hulle het in Kadoma kerk toe gegaan en later het Hartley afgestig. Theunis was ook al die jare op die kerkraad. Met hierdie diep gelowige karakter en familie geskiedenis was hulle die teikens van die Uyse as sou hulle nie wedergebore Christene gewees het nie.

Rea Uys het in een van haar geestelike gemoedsaandoenings 'n aanval op die tabakbedryf in Levubu gedoen en van die boere oortuig om na groente oor te skakel met rampspoedige gevolge. Theunis en Elize het hulle teen hierdie aanval gestaal en hulle nie aan haar geestelike oorheersing onderwerp nie. Elize uit haar opvoeding in die geloof in die sendingtradisie en Theunis uit sy lydelike verset teen die Britse Imperialisme en sy sin vir onafhanklikheid en vryheid.

Theunis het die volgende insident vertel oor hoe hulle die aanslag van die Uyse op hulle ervaar het. Tydens een van Rea Uys se geestelike opwekkings het sy mense driftig aangemoedig om hulle hande in die lug in op te steek. Dit is hoe 'n mens die Here volgens haar moes loof en prys. Hy vertel dat Attie toe voor hom gesit het, 'n paar keer sy hande so halfpad opgesteek het, maar weer laat sak het. Toe Rea op die toppunt van haar opsweping gekom het, het hy sy hande so skouerhoogte opgesteek en opgehou. Dit is toe dat Theunis vir Attie in sy gedagtes sê: "Laat sak buurman, dis ons mense." Uit sy internering met die Tweede Wêreld oorlog was hierdie geestelike oorgawe en die oorgawe van die hensoppers vir hom net een en dieselfde ding.

Hy het geweet die geestelike onderwerping waarop sy aandring was niks anders as die onderwerping aan die Britse Imperialisme waarteen hy homself as jong seun moes staal en die onderwerping aan verengelsing waarteen hy hom sy lewe lank verset het.